

be a
GENTLE
man

CHANGE
Campaign for
sexual Health &
Gender Equality

UCOS
The University of Cambridge
Office for the University of Cambridge
Office for the University of Cambridge

CHanGE in actie

3

CHanGE (Campaign for sexual Health & Gender Equality) is een project over gendergelijkheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR). De campagnes van CHanGE hebben steeds als doel het draagvlak te versterken voor de mondiale strijd voor gendergelijkheid en een rechtvaardige toegang tot SRGR, en bij te dragen aan verandering in de eigen Belgische context. CHanGE is een project van het Universitair Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (UCOS).

Tijdens juli en augustus van 2023 trokken de deelnemende jongeren naar Kameroen, Jordanië en de Filipijnen. Tijdens deze reizen gingen we in gesprek met diverse activisten en organisaties die werken rond gendergelijkheid en seksuele rechten en probeerden we te achterhalen op welke manier mannelijkheid een rol speelt in hun werk.

De verhalen en ervaringen die in deze gesprekken naar voren kwamen, vormen de kern van de campagne en zijn onze grootste inspiratiebronnen.

Be A GENTLEman: Een introductie

4

Dominante visies op en beelden van mannelijkheid hebben een enorme invloed op mens en maatschappij. Onze visuele beeldcultuur staat bol van traditionele beelden van mannelijkheid, met personages die teruggrijpen naar schadelijke stereotypen van emotioneel stoïcisme, agressie, intimidatie en misogynie. Veel van onze favoriete en meest geprezen films en series zijn hier schrijnende voorbeelden van.

Neem bijvoorbeeld het misogynie gedrag van de mannelijke hoofdpersonages in *The Big Bang Theory*, dat steevast wordt geportretteerd als onschuldig. Of denk aan *Back To The Future*, waar seksueel overschrijdend gedrag zoals gluren, stalken en zelfs aanranding ingezet wordt voor komisch effect. De personages worden vaak voorgesteld als de sympathieke 'helden', waardoor hun schadelijke

gedrag doorgaans genormaliseerd en zelfs goedgekeurd wordt in de context van het verhaal. Ook onze favoriete popliedjes zijn niet altijd onschuldig. Seksuele objectificatie van vrouwen wordt vermomd als liefdesliedjes en huishoudelijk geweld niet zelden verheerlijkt. Ook scheldwoorden die (de nabijheid tot) vrouwelijkheid en queerness devalueren, passeren massaal de revue. De media die we consumeren verspreiden zo niet alleen schadelijke vormen van mannelijkheid, maar houden deze ook in stand in onze collectieve beeldvorming.

Op die manier blijven de voorbeelden niet onschuldig en beperkt tot het kleine of grote scherm. Ze vertalen zich ook tot de maatschappij en het dagelijkse leven, waar noties rond gendernormen in stand worden gehouden en schadelijk gedrag wordt genormaliseerd.

Zo dringt het concept *toxic masculinity* – toxische/ schadelijke mannelijkheid – zich op. Het is een begrip dat vaak opduikt, maar minstens even vaak op weerstand stuit. Toch is de urgentie om populaire beeldvorming rond mannelijkheid onder de loep te nemen, nog nooit zo acuut geweest als nu. De opkomst van de "manosfeer" en de bijbehorende populariteit van figuren zoals de omstreden influencer Andrew Tate, maakt duidelijk dat velen vandaag op zoek zijn naar mannelijke rolmodellen en zich afvragen hoe mannelijkheid in te vullen. De toenemende populariteit van het feminisme, dat de patriarchale structuren aanklaagt die aan de basis liggen van genderongelijkheid, zorgt er volgens tegenstanders voor dat traditionele mannelijkheid

onder druk staat. Dat mannen en mannelijkheid geïncorporeerd worden in een feministische visie op de maatschappij, staat niet ter discussie. Toch zijn er nog veel vraagstukken rond wat mannelijkheid dan wel kan betekenen, wanneer het niet toxisch is.

Net daarom wil deze CHAnGE-campagne, Be A GENTLEman, de mainstream beeldvorming rond mannelijkheid ontrafelen, in vraag stellen en vervolgens positieve alternatieven belichten. We onderzoeken niet alleen wat de effecten van toxische mannelijkheid in beeldvorming zijn op mannen zélf en de rest van de maatschappij, maar zoeken tevens een antwoord op de vraag hoe een positieve en gezonde invulling van mannelijkheid eruit kan zien.

Wereldwijd zijn er organisaties en activisten die schadelijke stereotypen en beeldvorming op mannelijkheid en de effecten ervan proberen te doorprikken. In de zomer van 2023 ging CHAnGE met elk van hen in ontmoeting in Jordanië, Kameroen en de Filipijnen. Zij vormen de inspiratie voor deze campagne.

Hoe ziet positieve beeldvorming rond mannelijkheid er dan uit? En wat is gezonde mannelijkheid dan? Gezonde mannelijkheid laat mannen toe om feminist te zijn, zonder watje genoemd te worden. Gezonde mannelijkheid houdt in dat mannen hun verantwoordelijkheid nemen in de strijd voor gendergelijkheid. Gezonde mannelijkheid laat mannen toe om zachtvaardig – gentle – te zijn.

5

Toxische mannelijkheid: what's in a name?

6

Het idee dat gendergelijkheid uitsluitend een kwestie is die vrouwen en/of LGBTQIA+ personen aanbelangt, is verouderd. De geschiedenis laat zien dat mannen altijd betrokken zijn geweest bij de strijd voor vrouwenrechten, en hun steun blijft ook vandaag essentieel. De noodzaak om ook op mannen en mannelijkheid te focussen in de strijd voor gendergelijkheid is bovendien een notie die op steeds meer bijval kan rekenen binnen feministische bewegingen. Ook mannen ervaren immers dagelijks de invloed van stereotypen en discriminatie gerelateerd aan hun gender.

Maar wanneer wordt mannelijkheid dan precies toxisch? Toxische mannelijkheid verwijst naar een cultureel gevormd idee van mannelijkheid dat schadelijk is voor zowel mannen als voor de samenleving als geheel. Traditionele mannelijke stereotypen bepalen welk gedrag en welke kenmerken acceptabel zijn voor mannen en welke idealen nagestreefd moeten worden: sterk zijn, geen emoties tonen, de leiding nemen, de broodwinner zijn. Het zijn maar enkele voorbeelden van de rigide stereotypen die bij traditionele mannelijkheid horen en toxische gevolgen hebben. Deze kenmerken

komen niet van nature voor bij mannen, maar worden aangeleerd via socialisatie. Onze maatschappelijke normen weerspiegelen deze traditionele genderstereotypen en zorgen ervoor dat mannen beloofd worden wanneer ze (zo goed mogelijk) voldoen aan alle stereotiepe verwachtingen rond mannelijkheid.

We zien de effecten van toxische mannelijkheid op de rest van de samenleving terug op meerdere vlakken. Het onrealistische keurslijf van mannelijkheid ligt aan de basis van wijdverspreide structurele problemen zoals huiselijk geweld, seksuele intimidatie en genderongelijkheid op de werkplek. Doordat waarden zoals dominantie, macht en agressiviteit bij mannen geprezen worden in onze cultuur, ontstaat er een zekere normalisatie van geweld tegenover anderen. Zo draagt toxische mannelijkheid op structureel niveau onrechtstreeks bij aan het in stand houden van een cultuur van geweld, seksisme en discriminatie.

Er zijn verder ook grote nadelen verbonden aan toxische mannelijkheid voor mannen zelf. De traditionele mannelijke norm wordt volgens socioloog en genderexperte Katrien Van der Heyden bestempeld als toxisch, omdat de mannen die binnen dit hokje passen zowel slachtoffers maken in hun eigen omgeving, als zelf slachtoffer zijn van hun eigen gedrag. Onrealistische destructieve verwachtingen van wat het betekent man te zijn, belemmeren mannen om volledig zichzelf te zijn en veroorzaken zo heel wat emotioneel leed en mentale gezondheidsproblemen. De mannelijke druk om stoer,

zelfverzekerd, sterk en onafhankelijk te zijn, maakt het moeilijk voor mannen om kwetsbaarheid te tonen. Deze benauwende stereotypen kunnen verstrekende gevolgen hebben: zo gaan mannelijke slachtoffers van misbruik en geweld gebukt onder een groter taboe om te praten over hun ervaringen, wat gevoelens van eenzaamheid en vervreemding vergroot.

Volgens een onderzoek van Plan International België uit 2022, dat werd uitgevoerd bij 736 jongeren in het kader van Internationale Mannendag, blijkt dat de helft van de Belgische jongeren toxische mannelijkheid als een probleem beschouwt. Ongeveer 60% van hen voelt zelf de druk om te voldoen aan de stereotiepe verwachtingen van mannelijkheid of vrouwelijkheid. Zes op de tien jongeren ervaart sociale druk om te voldoen aan het stereotiepe beeld van man of vrouw zijn. Voor meer dan 73,5% van de betrokken jongeren resulteert toxisch gedrag zelfs in een toename van geweld. Hoog tijd dus om positieve, gezonde beelden te promoten.

7

Op weg naar positieve mannelijkheid

8

Het dominante mannelijkheidsbeeld, de bijhorende stereotypen en gevolgen van toxische mannelijkheid zijn mechanismen die wijdverspreid zijn. Niettemin zijn er ook veel voorbeelden te vinden van organisaties die dit willen counteren en actief met mannen aan de slag willen om samen toe te werken naar gezonde invullingen van mannelijkheid. In de zomer van 2023 trokken wij, de CHanGE'ers, op onderzoeksreis naar drie verschillende landen - Jordanië, Kameroen en de Filipijnen - waar we met lokale actoren en organisaties in gesprek zijn gegaan over hun werk rond gendergelijkheid. Uit deze gesprekken staken we interessante inzichten op rond de constructie van positieve mannelijkheid.

"Although we are all one community, we have diverse experiences and diverse needs as well."

In de Filipijnen kregen we de kans om kennis te maken met Matt, één van de medeoprichters van de gemeenschapsgerichte organisatie **Transmasculine Philippines**. Ze zetten zich actief in voor trans rechten, met een specifieke focus op de belangen van trans mannen en trans masculiene non-binaire personen. Doordat deze personen niet al vanaf hun geboorte gesocialiseerd worden in een mannelijke genderrol, ontwikkelt hun relatie tot mannelijkheid zich op een andere manier dan het geval is voor cisgender mannen. Toch ziet Transmasculine Philippines ook de ernstige effecten van toxische mannelijkheid en misogynie binnen hun eigen gemeenschap. Ze verzetten zich tegen deze effecten door veilige ruimtes te creëren voor trans mannen en trans masculiene personen, waar ze door middel van educatie en communicatie een grotere bewustwording creëren rond intersectioneel feminisme en gendergevoeligheid. Een samenleving

die inclusief is naar trans mannen en trans masculiene personen toe, is een samenleving die erin slaagt de dominante normen rond mannelijkheid open te breken. Transmasculine Philippines toont met hun werk aan dat positieve mannelijkheid betekent dat er ruimte gecreëerd wordt voor de diverse en meerlagige ervaringen en noden van alle mannen en masculiene personen.

9

"Mannen worden niet uitgesloten van ons programma."

Tijdens onze reis naar Kameroen konden we spreken met verschillende organisaties die zich inzetten voor gendergelijkheid en -rechtvaardigheid. Zij zien de impact van negatieve mannelijkheid als structurele problemen die individuele problemen worden voor meisjes en vrouwen in Kameroen. Door middel van educatie en open dialogen proberen ze deze schadelijke denkbeelden om te zetten in positieve mannelijkheid en, nog belangrijker, ze transformeren deze mannen tot bondgenoten die mee strijden voor gendergelijkheid. Hiervan is de **Bridgers Association** een sterk voorbeeld. We spraken hierover met Victor, de medeoprichter. Hij lichtte toe dat Bridgers werkt aan het *empoweren* van kwetsbare meisjes en vrouwen door hen te ondersteunen om financieel onafhankelijk te worden. Deze doelstelling staat in rechtstreeks verband met de verminderde kwetsbaarheid van vrouwen voor kindhuwelijken en andere vormen van geweld in Kameroen. Mannen betrekken bij hun missie is volgens Bridgers cruciaal. Door hun werkzaamheden inclusief te benaderen en mannen te engageren, doorbreken ze het vooroordeel dat gendergelijkheid alleen een vrouwenkwestie is. Zoals Victor in ons

gesprek benadrukte: 'We brengen hen samen, zij aan zij, zonder discriminatie.' Bridgers hanteert diverse methoden om negatieve mannelijkheid om te vormen tot een positieve kracht, vooral omdat Kameroen cultureel, economisch en religieus gedomineerd wordt door mannen. Binnen Bridgers worden jongens en mannen gezien als gelijkwaardige partners. Een voorbeeld hiervan is de betrokkenheid van mannen bij het voorbereiden van landbouwgrond, zodat vrouwen later gewassen kunnen verbouwen. Dit respectvolle partnerschap weerspiegelt niet alleen gelijkheid, maar ook samenwerking in de richting van een rechtvaardigere samenleving.

De noodzaak om mannen te betrekken in de strijd voor gendergelijkheid, staat ook in de Belgische context hoog op de agenda. Zo is er **MoveMen**, een gezamenlijk initiatief van vzw Zijn - een organisatie die zich inzet tegen geweld - en **RoSa vzw** - een kenniscentrum op het gebied van gender en feminisme. Via **MoveMen** leiden deze organisaties projecten die jongens en mannen betrekken bij inspanningen voor gendergelijkheid en geweldpreventie. Bovendien fungeert **MoveMen** als de coördinator van het **Platform MoveMen - Platform voor Mannelijkheid en Gendergelijkheid** - dat organisaties en professionals samenbrengt die zich vanuit een intersectioneel perspectief verdiepen in het concept van mannelijkheid.

"If we learn and think about something, that makes us take action"

Een enorme inspiratiebron die we leerden kennen in Jordanië, was de organisatie **Takatoat**. Deze groep toegewijde feministische activisten biedt weerstand aan de heersende patriarchale cultuur, beleid en praktijken door feministische kennis te verspreiden en zo het collectief bewustzijn rond gendergelijkheid te vergroten.

Deze missie bereiken ze door *safe spaces* te creëren voor vrouwen en meisjes, waar ze kennis kunnen delen en hun verbondenheid met zichzelf en elkaar kunnen versterken zonder de aanwezigheid van een male gaze ("mannelijke blik"). Dit initiatief bevordert onderlinge solidariteit en wordt bezielde vanuit de overtuiging dat kennis actie voortbrengt. Het werk van Takatoat toont aan dat het, in een cultuur waarin negatieve mannelijkheid de norm is, cruciaal kan zijn om een eigen ruimte te claimen waar ervaringen en kennis in een veilige context verkend kunnen worden.

Het belang van *safe spaces* in het creëren van positieve mannelijkheid krijgt ook in België aandacht: Liminal vzw is een organisatie die patriarchale

denkpatronen deconstrueert en gendergelijkheid promoot door o.a. praatkringen voor mannen te organiseren. Deze mannenkringen werden opgericht als veilige ruimtes waar mannen openlijk met elkaar in gesprek kunnen gaan over wat er gaande is in hun leven. Het doel hiervan is een context aan te bieden waarin mannen zich veilig voelen om zich kwetsbaar op te stellen, hun emoties te uiten en zich hierbij gezien en gehoord kunnen voelen. Liminal verbindt deze transformatieve, kwetsbare uitwisselingen aan feministische theorie, om zo een groter maatschappelijk bewustzijn rond genderongelijkheid en genderrollen te creëren. Door ideeën over het patriarchaat, genderrollen en verantwoordelijkheid te koppelen aan persoonlijke ervaring, werken ze op een duurzame manier aan de verbeelding van positieve mannelijkheid.

Banan Abu ZainEddin, is de uitvoerend directeur en medeoprichter van Takatoat

Be A GENTLEman neemt deze verhalen als startpunt om verder te onderzoeken hoe we in België een positieve invulling van mannelijkheid kunnen vormgeven. Onze slogan benadrukt het belang van zachtheid, sympathie, en emotionele intelligentie als essentiële eigenschappen van mannelijkheid. De campagneacties werken op verschillende manieren toe naar een bredere, inclusievere definitie van mannelijkheid in uiteenlopende dimensies van beeldvorming. We zullen stereotypes deconstrueren, diversiteit in mannelijke expressie voeren en open communicatie stimuleren. Door te benadrukken dat er kracht schuilt in het tonen van kwetsbaarheid en respect voor elkaar, breken we het traditionele beeld van mannelijkheid af om plaats te maken voor een veelheid aan evenwaardige mannelijkheden.

Campagne-acties

Be A GENTLEman wil tools aanreiken over hoe we positieve mannelijkheid bewust vorm kunnen geven. Doorheen onze evenementen en vorming staan we stil bij de effecten van mannelijkheid in beeldvorming, reiken we tools aan voor positieve mannelijkheid en promoten we verschillende invullingen van mannelijkheid - om los te breken van het keurslijf van toxische mannelijkheid.

14

Vormingen

Onze reizen toonden aan hoe belangrijk educatie en informatiedeling zijn om genderstereotypen te bestrijden en een kritische blik te ontwikkelen. Tijdens de campagne richten we daarom onze pijlen op het creëren van bewustzijn rond de effecten van toxische mannelijkheid bij jongeren.

We organiseren vormingen in het hoger onderwijs en het jeugdwerk waarin we met jongeren aan de slag gaan rond mannelijkheid. What does it mean to be a gentle man? Samen ontrafelen we schadelijke patronen in beeldvorming en werken we aan het creëren van een positiever beeld van mannelijkheid. Tijdens deze workshops geven we jongeren tools om te reflecteren over hun eigen relatie met mannelijkheid en activeren we hen om mee te bouwen aan een wereld zonder beklemmende gendernormen.

Evenementen

Moonlight Shining a Light on Masculinity

Dinsdag 21 november
19:00-22:00

FOMU
(Waalsekaai 47, Antwerpen)

Gratis evenement.
Voertaal Nederlands
(film met NL ondertiteling)

Filmscreening van de film
Moonlight met aftertalk rond
identiteit, mannelijkheid en
queerness.

(Re)imagined Masculinities

Donderdag 23 november
18:00-21:00

RITCS Café
(Antoine Dansaertstraat 70,
Brussel)

Gratis evenement.
Voertaal Nederlands
(inleiding Engels)

Panel talk over mannelijkheid in
beeldvorming, van hardnekkige
stereotypen tot positieve
representaties.

15

Can You See Us Rhythm of Words between Us

Dinsdag 5 december
19:00-22:00

De Centrale
(Kraankindersstraat 2, Gent)

Gratis evenement.
Voertaal Engels.

Collectief Roesoesoe verkent
de effecten van mannelijkheid
in een performance met muziek,
dans en poëzie.

meer CHAnGE?
check onze website!

Illustratie cover: Wies Ballekens – Instagram: @l.w.m.b
Grafische vormgeving: Finn Waters

CHANGE
Campaign for
sexual Health &
Gender Equality

UCOS – Universitair Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking
Pleinlaan 5 | 1050 Brussel | contact@ucos.be
www.ucos.be

@ucosfanpage

@change_ucos

Met de steun van:

Erasmus+
Enriching lives, opening minds.

Co-funded by
the European Union

V.U. Medea Ghijsen, Pleinstraat 5, 1050 Brussel